

Література

1. Закони Китаю та право КНР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.uglc.ru>
2. Doing Business and Investing in China [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://download.pwc.com/ie/pubs/PwC-Doing-Business-and-Investing-in-China.pdf>
3. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 т. Т. II: Пер. 16-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 2007. – XXVIII, 514 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://highered.mcgraw-hill.com/sites/dl/free/0072819359/124314/WebChapter40.pdf>

4. Зростання ВВП в Китаї 1952–2009 [Електронний ресурс]. – GDP growth in China 1952–2009. – Режим доступу: <http://www.chinability.com/GDP.htm>
5. Інфляція, середні споживчі ціни [Електронний ресурс]. – Inflation, average consumer prices. – Режим доступу: <http://www.indexmundi.com/china/inf>
6. 34. Законодавство Китаю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chinalawinfo.ru>

P.E. УМЕРОВ,

Аналіз зарубіжного досвіду інвестування інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу

У статті викладено результати дослідження у сфері інвестування інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу, проаналізовано зарубіжний досвід інвестування та визначено роль венчурного капіталу в реалізації найбільших науково-технічних нововведень у світовій практиці.

Ключові слова: венчурний капітал, науково-технічні нововведення, інвестиційні ризики, венчурний бізнес, інноваційний процес, наукомісткі фірми.

В статье изложены результаты исследования в сфере инвестирования инновационного развития малого и среднего бизнеса, проанализирован зарубежный опыт инвестирования и определена роль венчурного капитала в реализации крупнейших научных и технических нововведений в мировой практике.

Ключевые слова: венчурный капитал, научно-технические нововведения, инвестиционные риски, венчурный бизнес, инновационный процесс, наукоемкие фирмы.

In the article research results are expounded in the field of investing of innovative development of small and middle business, foreign experience of investing, and certainly role of venture capital, is analysed in realization of most scientific and technical innovations in world practice.

Keywords Venture capital, scientific and technical innovations, investment risks, venture business, innovative process, innovations firms.

Постановка проблеми. Венчурний капітал зіграв у другій половині XX століття найважливішу роль у реалізації найбільших науково-технічних нововведень в області мікроелектроніки, обчислювальної техніки, інформатики, біотехнології, в інших наукомістких галузях виробництва. Тож не випадково розвитку венчурного бізнесу активно сприяють

державні органи ряду провідних індустріальних країн. Вони виходять при цьому з необхідності підвищення конкурентоспроможності національної промисловості в умовах загострення суперництва на світовому ринку. Чималу роль грає і турбота про підтримку рівня зайнятості населення, в тому числі через створення нових робочих місць у малому бізнесі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Результати цілеспрямованого державного втручання у названі області простежуються на прикладі країн Західної Європи, що до початку 80-х років помітно відставали від США по сумарному обсягу акумульованого з різних джерел і працюючого на економіку венчурного капіталу, а вже в 1991 році разом узяті не тільки наздогнали, а й обійшли американців.

Основною проблемою венчурного бізнесу є високий ступінь ризику при здійсненні венчурного проекту. Перед здійсненням проекту необхідно оцінити можливі інноваційні втрати.

Мета статті – викласти результати дослідження у сфері інвестування інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу, проаналізувати зарубіжний досвід інвестування та визначити роль венчурного капіталу в реалізації найбільших науково-технічних нововведень у світовій практиці.

Виклад основного матеріалу. У США практика венчурної організації інноваційної діяльності почалася із середини 70-х років. У даний час спостерігається друга хвиля «венчурного буму». Компанія General Electric, наприклад, має 30 венчурних підприємств, що діють у різних стратегічних зонах господарювання, загальний фонд яких становить \$100 млн. Фірма Херох створила в 1989 році венчурне відділення Херох Technology Ventures з фондом \$30 млн., куди можуть звертатися групи інженерів чи інших функціональних службовців для одержання підтримки своїх незалежних інноваційно-технологічних проектів [8]. Якщо проект є життєздатним, з венчурного фонду виділяють кошти на його реаліза-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

цію. Багато компаній стимулюють створення на своїй базі фірм-новачків, надаючи їм необмежену самостійність. Материнська компанія виступає як основний власник акцій нової фірми, встановлюючи в такий спосіб повний фінансовий контроль, і дістає ексклюзивні права на впровадження у свою діяльність інноваційних досягнень. До 1992 року у відомій американській корпорації АТТ було створено близько 50 фірм-новаторів, що функціонують у даній системі [8].

У США дрібний бізнес став розглядатися як найважливіше джерело науково-технічного прогресу на перспективу. Саме в малих фірмах зароджувалися чи вперше освоювалися такі видатні винаходи, як кондиціонування повітря, вертолїт, турбореактивний двигун, електронно-променева трубка, електронна лампа, радіочастотна модуляція.

70-ті роки відзначалися значною інтенсифікацією процесу формування малих фірм високого технічного рівня, що істотно впливали на розвиток деяких галузей промисловості. Наприклад, поява мікропроцесора, що здійснив переворот у напівпровідниковій техніці, стала можливою завдяки створенню в 1968 році такої фірми. У напівпровідниковій промисловості США за 1966–1976 роки виникли 35 малих наукомістких фірм, обсяг продажу продукції яких у 1977 році становив \$426 млн. [8].

На відміну від великих підприємств малі фірми мають більш високі показники ефективності науково-дослідного процесу: відношення кількості нововведень до чисельності наукового персоналу – у 4 рази, кількість нововведень на 1 долар витрат на НДКР – у 24 рази.

Характерною ознакою малих наукомістких фірм США є вузька спеціалізація. Здійснюється, як правило, виробництво одного-двох видів продукції. В діяльності таких фірм зайняте значне число вчених і інженерів, вони мають високу частку витрат на НДКР, що становить більше 7% від вартості готової продукції.

Крім існування самостійних ризикових фірм великі корпорації самі створюють у своїй структурі спеціальні підрозділи, призначені для добору і фінансування цікавих ідей, освоєння новітніх технологій, пропонуваних як незалежними малими наукомісткими фірмами, так і співробітниками самої корпорації. Таким чином, характерним у розвитку корпораціями ризикового фінансування стало формування цілком належних їм ризикових фірм.

Створювані тимчасові, автономно керовані спеціалізовані підрозділи називають «внутрішніми венчурами». При успішній діяльності «внутрішнього венчура» він стає одним із виробничих підрозділів корпорації, а його продукція реалізується за сформованими у корпорації каналами збуту.

Багато корпорацій США (IBM, General Electric і ін.) мають «внутрішні венчури». Найбільш успішним з 15 «внутрішніх венчурів» корпорації IBM був проект створення і випуску на ринок персональних комп'ютерів. До 1980 року (через рік після його створення) продукція була випущена на ринок, а ще через два роки річний обсяг продажу становив \$2,5

млрд., перевищивши продаж будь-якої іншої моделі обчислювальної техніки виробництва IBM [8].

За останні роки в США було прийнято ряд законів, основною метою яких є стимулювання інноваційної діяльності дрібних підприємств і фірм, що займаються розробкою нових технологій.

Венчурні фонди Західної Європи інвестують в економіку регіону більше \$6 млрд. на рік. Але на відміну від американських європейські фонди ризикового фінансування воліють вкладати кошти не в початковий, а у вже зрілий, що добре зарекомендував себе, бізнес. Це пояснюється тим, що на початку 80-х багато фондів, зокрема британських, «обпеклися» на фінансуванні привабливих і дуже модних тоді ідей у сфері інформаційних технологій.

Пальма першості в області венчурного фінансування належить Великобританії. З 1984 по 1995 рік річний обсяг інвестицій, здійснених фондами цієї країни, зріс із 190 млн. до 2,5 млрд. ф. стерл. За даними Європейської асоціації венчурних фондів, майже половина всього західноєвропейського ризикового фінансування в 1995 році припадала на Британію. Причому коло третини інвестицій – за межами країни [1].

Ряд країн створюють сприятливі умови для розвитку венчурних фондів. Наприклад, уряд Голландії гарантує покриття половини можливих збитків, пов'язаних з інвестуванням у приватні компанії.

Венчурні фонди Голландії і Франції черпають інвестиційний капітал головним чином у найбільших банках і страхових компаніях, британські – у пенсійних фондах, на частку яких припадає близько третини всіх фінансових вливань. Останнє пояснюється тим, що в даній країні на пенсійні фонди, що інвестують у венчурний бізнес, поширюється пільговий режим оподаткування.

Головна відмінність венчурних фондів від інших інституціональних інвесторів полягає в тому, що перші інвестують кошти шляхом придбання акцій підприємств, котрих вони інвестують. Більшість фондів створюється на період 7–10 років. По завершенні цього періоду фонд реалізує всі придбані корпоративні цінні папери і ліквідується. Тому венчурні фонди зацікавлені у високому котируванні акцій підприємства-реципієнта. Для цього представники фонду активно беруть участь у керуванні підприємствами і консультуванні вищого керівництва. Представник фонду входить у раду директорів компанії [3].

Світовий досвід показує, що стратегічний альянс підприємств із венчурними фондами дає вражаючі економічні результати. За даними Асоціації венчурних фондів Великобританії, з 1991 по 1995 рік загальний обсяг продажу у фірмах, що стали об'єктами венчурного фінансування, збільшився на 34%, обсяг експорту – на 29, чисельність персоналу – на 15%. У цілому ж по країні останній показник не перевищив 1%.

Висновки

Перш ніж венчурний інвестор погодиться розпочати інвестиції, він визначає свою стратегію виходу. Найбільш

типові стратегії виходу – це реалізація придбаних акцій на біржовому ринку, продаж інвестиції стратегічному інвестору, продаж своєї частки іншим акціонерам або керівництву підприємства.

Своєю появою фонди зобов'язані США – країні з найбільш розвинутою інфраструктурою венчурного фінансування. В рамках американської моделі фонди створювалися переважно для фінансування перспективних ідей і починань.

За кордоном, в основному у США і країнах Західної Європи, ці інструменти повсюдно використовуються на практиці вже не одне десятиліття й одержують в останні роки все більш широке поширення. Загальний світовий ринок венчурного капіталу перевершив у середині 90-х років рубіж у \$100 млрд. За один тільки 1996 рік нові інвестиції венчурного капіталу в США становили близько \$10 млрд., а на європейському континенті – майже \$8 млрд.

Досвід розвинутих економічних країн у період промислового спаду, що стикалися з проблемами, аналогічними нинішнім вітчизняним, свідчить, що венчурні фонди можуть служити одним з ефективних засобів подолання дефіциту і дорожнечі інвестиційних ресурсів.

Література

1. Безчасний Л., Онишко С. Тенденції на світовому ринку капіталів та їх вплив на інвестиційну діяльність в Україні // Економіка України. – 2008. – №3. – С. 4–12.
2. Белошапка В.А., Загорий Г.В. Стратегическое управление: принципы и международная практика. – Учебник / Под ред. В.А. Белошапки. – К.: Абсолют-В, 1998. – 352 с.
3. Волков А.М. Швеция: социально-экономическая модель / Справочник. – М.: Мысль, 2001. – 190 с.
4. Василенко В.О. Теорія та практика розробки управлінських рішень: [навч. пос.] / В.О. Василенко. – К.: ЦУЛ, 2002. – 420 с.
5. Гончарова Н.П. Инновационность конкурентных факторов экономического развития / Н.П. Гончарова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №3. – С. 43–59.
6. Герасимов А.Е. Проблемы повышения эффективности инновационной деятельности // Инновации. – 2001. – №9–10.
7. Денисенко М.П. Організаційно-економічний механізм інвестування: Монографія. – К.: Наук. світ, 2001. – 414 с.: іл. – Бібліогр: с. 401–412.
8. Ермошенко М.М., Гануцак-Єфіменко Л.М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу кластерооб'єднаних підприємств [наук. моногр.]. – К.: Національна академія управління, 2010. – 236.